

Dialog naj bo konstanta

Na letošnjem Dnevu emigrantov v Čedadu, o poteku katerega poročamo na drugem mestu, ni izostal le že pred tedni najavljeni italijanski slavnostni govornik, temveč na manifestaciji ni bilo niti vidnih predstavnikov italijanskih vsedržavnih političnih strank oziroma izvoljenih predstavnikov. Čedajski župan pa je na tradicionalni praznik naših Benečanov poslal svojega namestnika (oziroma namestnico).

Če nas spomin ne vara, se tudi lani na tem prazniku v zadnjem trenutku ni pojavil na odru italijanski slavnostni govornik, vendar so bili drugi italijanski predstavniki še kar dobro zastopani v dvorani gledališča Ristori, tako da odsotnost prvega govornika ni vzbudilo prevelike pozornosti.

Letos pa je bilo drugače: nabitno polna gledališka dvorana dejansko ni imela sogovornika; publika je seveda pozorno poslušala pronicljiva izvajanja msgr. Marina Qualizze, a je podzavestno gotovo čutila, da na prireditvi nekaj močno šepa. Glede na to se povsem upravičeno sprašujemo, kaj še v Benečiji — in seveda ne samo tu — pravzaprav dogaja. Ni namreč dolgo od tega, ko smo prav v videmski pokrajini bili priče zelo zanimivim dogodkom. Prišlo je, kot znano, do vzpodbudnega soočanja med slovenskimi in furlanskimi verniki in je tudi uradna Cerkev javno spregovorila zelo jasno besedo glede identitete obeh narodnostnih skupnosti ter spoštovanja njunih specifičnosti na vseh področjih. Kako je mogoče, da to soočanje ni imelo oziroma nima — vsaj tako moremo sklepati po tem dogodku — nobenega učinka na najpomembnejšo in tudi najvidnejšo zunanjo manifestacijo naših Benečanov?

Gre za vprašanja, o katerih je vredno globoko razmisliti, kajti praznina, ki je tokrat zazijala na italijanski oziroma furlanski strani, je prevelika, da ne bi vzbujala zaskrbljenosti. Krivda seveda ni in ne more biti le na eni strani, zato moramo narediti vse, kar je v naši moči, da se vzpostavi

DRAGO LEGIŠA

Na dvodnevem molitvenem srečanju v Assisiju

Na dvodnevem molitvenem srečanju v Assisiju, ki je bilo v soboto, 9., in nedeljo, 10. t.m., so med poslušalci in romarji vzbudile pozornost besede, ki jih je spregovoril papež Janez Pavel II. v zvezi s krvavimi dogodki na ozemlju nekdanje Jugoslavije. Ko je ponovno poudaril, da ima vsak narod pravico do samoodločbe, je pristavil, da takšno pravico narodi lahko uveljavijo v obliki »federacije ali konfederacije«. »Ali je bilo mogoče ohraniti eno ali drugo obliko — se je vprašal papež — med narodi bivše Jugoslavije?«. Odgovor se je glasil: »Tež-

Sarajevski ulema Jakub Selimoski se je v Assisiju srečal s papežem Janezom Pavlom II.

V organizaciji Zveze slovenskih izseljencev iz FJK

Obisk mladih rojakov iz Argentine v Gorici

Zveza slovenskih izseljencev iz Furlanije-Juljske krajine je organizirala obisk 19 mladih Slovencev iz Argentine. Mladi rojaki so prispeli 28. decembra in so se mudili v hotelu Nanut v Gorici in nato v Benečiji do 16. t.m. Med svojim bivanjem med nami so se seznanjali s tukajšnjo stvarnostjo in z zadnjimi dogodki v Sloveniji. Obiskovali so tudi tečaj slovenskega jezika in kulture.

Mladi argentinski Slovenci so sinovi ali potomci predvojnih in povojnih primorskih izseljencev ne samo iz Benečije, Goriškega in Tržaškega, ampak tudi iz krajev, ki so med obema vojnama bili v mejah tedanje italijanske kraljevine. V glavnem so univerzitetni študentje, nekateri pa so svoj študij že dokončali. Slovenščino lepo obvladajo, tako da so lahko sledili precej zahtevnim in včasih specifičnim predavanjem, ki so obravnavala zapleteno realnost slovenske narodnostne skupnosti v Italiji. Izvajanja najrazličnejših predavateljev so poslušali z veliko pozornostjo in tudi aktivno sodelovali v diskusijah. Organizatorji so še poskrbeli za pripravo nekaterih srečanj pa tudi izletov v bližnji in daljnji okolici, tako da so se mladi gostje lahko поблиže seznanjali s problemi našega manjšinskega vsakdana.

Zveza slovenskih izseljencev iz Furlanije-Juljske krajine je z organiziranjem tega obiska opravila vsekakor zanimiv poskus, ki ga kaže še ponoviti. S takšnimi pobudami se namreč zelo konkretno razvijajo in utrjujejo stiki med zamejstvom, zdomstvom pa tudi z matično Slovenijo.

Na sliki vidimo mlade Slovence iz Argentine v dvorani hotela Nanut v Gorici med okroglo mizo, posvečeno problematiki slovenske manjšine v Italiji. Pri okrogli mizi so sodelovali Ivo Jevnikar, Marija Ferletič, Stojan Spetič in Pavel Slamič. (foto A. Breclij)

ko moremo to izključiti, toda vojna, ki se je razplamtela, je, kot vse kaže, odstranila vsako možnost.

Na molitvenem srečanju so bili prisotni predstavniki vseh veroizpovedi, razen pravoslavne. Srbski patriarh Pavle se je pisno opravičil, vendar je njegova odsotnost bila odločilna tudi za odsotnost ruske in ostalih pravoslavne Cerkve. Zanimivo je, da je Italijo zastopala zelo kvalificirana delegacija. Na srečanju so namreč bili predsednik republike Scalfaro, predsednik senata Spadolini in predsednik poslanske zbornice Napolitano. Slovensko škofovsko konferenco je zastopal koprski škof msgr. Metod Pirih.

* * *

Medtem je iz Ženeve prispela vest, da so tudi bosanski Srbi pristali na predlog sopredsednikov konference za odpravo krize na ozemlju bivše Jugoslavije Vanca in Owena o razdelitvi Bosne na deset pokrajin z glavnim mestom v Sarajevu. Vse kaže, da je bil za takšno odločitev odločilen poseg srbskega predsednika Miloševića, ki je v torek, 12. t.m., dopotoval v Ženevo. S tem seveda še ni rečeno, da je ženevska konferenca dosegla uspeh, kajti nobenega jamstva ni, da bodo predstavniki bosanskih Srbov spoštovali prevzete obveznosti. Skepsa je tudi povsem upravičena glede na vso dosedanjo prakso in zlasti glede na dejstvo, da je tako v Bosni kot tudi v spornih predelih Hrvaške doslej preteklo preveč krvi.

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 17. januarja, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.00 »V knjigi pravljic«; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Adam, kje si? Edvard Kocbek in njegov čas: poglavja iz biografije; 15.00 Iz krajevnih stvarnosti; 17.00 Z naših prireditvev.

■ PONEDELJEK, 18. januarja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Jugoslavija 1941-45; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Marjan Rožanc: »Metulj«; 12.00 Taborišče Gonars (pričevanja preživelih); 12.40 Revija Zveze cerkvenih pevskih zborov v Kulturnem domu v Trstu; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Gospodarska problematika; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Nagradna abeceda; 15.30 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba.

■ TOREK, 19. januarja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Marjan Rožanc: »Metulj«; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 16.00 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Franček Rudolf: »Skriti pred sosedi: »Kamion«. Zabavna kriminalka.

■ SREDA, 20. januarja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Marjan Rožanc: »Metulj«; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 »Na goriškem valu«; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 »Na goriškem valu«; 15.30 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 »Svojo poslednjo voljo pri zdravi in čisti pameti izrekam« — odnos do življenja in smrti v kmečkih oporokah.

■ ČETRTEK, 21. januarja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Trst, december 1941; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Marjan Rožanc: »Metulj«; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 15.30 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba.

■ PETEK, 22. januarja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Halo, dober dan! Tu 362875; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Marjan Rožanc: »Metulj«; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 »Pravljice, pesmice in še kaj...«; 14.30 Od Milj do Devina; 15.30 Mladi val; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba.

■ SOBOTA, 23. januarja, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Kulturni dogodki; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Koncert v pianski stolnici. Interpreti Veneziani (umetniški vodja Paolo Cognolato); 11.40 Marjan Rožanc: »Metulj«; 12.10 Ta rozajanski glas — Oddaja iz Rezije; 12.45 Glasnik Kanaleske doline; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Nediški zvon; 15.00 Duh časa in čar odra v spominih Jožeta Babiča; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Adam, kje si? Edvard Kocbek in njegov čas: poglavja iz biografije; 18.30 Črnske duhovne pesmi.

Kdo skuša ohromiti Istro?

Dnevnik Slovenec je v ponedeljek, 11. t.m., objavil tale članek, ki ga zaradi njegove pomembne vsebine objavljamo v celoti.

Ured.

Na božični večer je nad Limskim kanalom odjeknila detonacija, ki je porušila veličastno skulpturo »Hrvatska ptica«. Postavili in odkrili so jo maja ob prisotnosti predsednika Tudjmana nad novim viaduktom čez kanal, kot sestavnim delom nove istrske avtoceste. Pod ruševinami spomenika naj bi našli jugoslovansko zastavico. Prvič je bil kip poškodovan že, ko je nastajal v kamnolomu pri Pulju. Takrat so ga neznanci popisali s sovražnimi političnimi parolami. Omenjeni dogodek je kronal serijo podobnih nasilnih dejanj v Istri. Začelo se je z rušenjem protifašističnih spomenikov pri Pulju in Labinu ter nadaljevalo tik pred hrvaškimi volitvami, s poškodovanjem spomenikov velikano hrvaške narodne prebuje v Istri — škofa Juraja Dobrile, msgr. Boža Milanoviča in glasbenika Matka-Brajša-Rašana. Takšna vandalska dejanja so odločno obsodile vse politične stranke, še posebej Istrski demokratični zbor (IDZ) in Tudjmanova Hrvaška demokratska skupnost (HDZ).

Dinamitni božični pozdrav nad Limskim kanalom tako ljudem v Istri namesto miru in upanja prinaša predvsem zaskrbljenost in črne slutnje. »Arhitekti zla«, ki stojijo za to detonacijo sovraštva, niso mogli izbrati ugodnejšega trenutka. Gospodarska, socialna, politična in moralna travma, ki jo doživlja od vojne izmučena Hrvaška, namreč že resno načenja družbeno ravnotežje v državi. V Istri, kjer »sveto hrvaštvo« ni šlo nikoli posebno dobro v promet, je krhko ravnotežje še toliko bolj ranljivo in ogroženo.

Delno zaradi političnih napak vladajoče HDZ, ki jih je obsodilo tudi samo vodstvo stranke, češ da so v Istri delovali z napačnimi ljudmi in napačnimi metodami (dr. Pašalić). Deloma pa tudi zaradi politične škode, ki jo je v tako občutljivem trenutku v Istri povzročila avtonomistična kampanja IDZ, ki je ponujala (utopično) vizijo bogate, mirne in neodvisne Istre. Ta je bila, razumljivo, mnogo mikavnejša »od hrvaške puške na ramenu«. Omenjeno kampanjo so podpirali tako posamezniki iz vrst Unije Italijanov kot tudi Piccolo ipd. Poleg tega se na Hrvaškem bližajo upravne (lokalne) volitve, v Istri pa poteka nova nevarna polarizacija zlasti med prohrvaškimi strankami na eni in IDZ ter silami okrog njega na drugi strani.

Prohrvaške stranke so doživele v Istri na zadnjih parlamentarnih volitvah žgoč poraz. Ostale so brez svojega zastopnika v parlamentu. Strasti se razvnamajo tudi ob velikih dnevnih temah, kot so centralizem in lokalna samouprava, kadrovske čistke, prerokanja o bodočem glavnem mestu istrske županije (Pazin-Pulj), nezadovoljiv položaj manjšine itd. Ozračje je naelektreno tudi zaradi ponavljajočih se javno izraženih apetitov po Istri s strani skrajno desničarskih sil v Italiji, zaradi izsiljene zahteve po reviziji osimskih sporazumov ter skritih iger in pritiskov. V takih okoliščinah namreč lahko pade sum za rušenje spomenika z vsemi nepredvidljivimi pogubnimi posledicami za odnose na polotoku tudi na obe nasprotujoči si strani.

Milan Gregorič

Dr. Drnovšek izvoljen za mandatarja

V torek, 12. t.m., je bila seja pred kratkim izvoljenega slovenskega državnega zbora. Poslanci so z večino glasov odobrili predlog predsednika republike Kučana, naj se za mandatarja za sestavo nove slovenske vlade izvoli dr. Janez Drnovšek, predsednik liberalno demokratske stranke. Ta je na volitvah prejela relativno večino glasov. Za predlog je glasovalo 48 poslancev od skupnih 87. Mandatar bo v naslednjih dneh nadaljeval pogovore s predstavniki strank, ki imajo zastopnike v parlamentu, za sestavo vladne koalicije. Še vedno se zavzema za tako imenovano »veliko koalicijo«, v kateri bi poleg liberalno demokratske stranke bili se krščanski demokrati in Združena lista (bivši komunisti in sopotniki) ter demokrati in socialdemokrati. Za takšno koalicijo pa imajo pomisleke predvsem krščanski demokrati, ki morajo računati na odločno nasprotovanje Slovenske ljudske stranke, ki ji Drnovšek ni bil ponudil sodelovanja v koaliciji.

NOVICE

V Konferenčni dvorani Sejemskega razstavišča v Gorici bo v petek, 22. januarja, posvet na temo »Zavarovanje in kreditiranje gospodarskih tokov med Italijo in vzhodno Evropo«, ki ga prirejata Kmečka banka iz Gorice in Tržaška kreditna banka. Srečanje se bo pričelo ob 9. uri, posegli pa bodo razni italijanski in slovenski izvedenci na področju mednarodnega kreditiranja in poslovanja.

* * *

V soboto, 16. januarja, bo ob 20.30 v župnijski dvorani »A. Gregorčič« v Štandrežu premiera slovite komedije Carla Goldonija »Sluga dveh gospodov«. Delo je z režiral Emil Aberšek, sceno pa je izdelal Lucijan Pavić. V igri nastopajo domači igralci. S to uprizoritvijo se je hotelo prosvetno društvo »Štandrež« spomniti 200. obletnice rojstva velikega beneškega komediografa. Komedijo si bo mogoče ogledati tudi v nedeljo, 17. januarja.

Dialog naj bo konstanta

◀||| ▶

dialog, da se takšen dialog ohrani in krepi ter postane konstanta v odnosih med obema narodnostnima skupnostima. Pomanjkanje dialoga ni značilno le za Benečijo oziroma videmsko pokrajino, temveč je takšen pojav v še mnogo zaskrbljujoči meri zaznati na Tržaškem, kot jasno izhaja iz dejstva, da se slovenski predstavniki postopno, a trajno izrinjajo iz javnih institucij in ustanov, v katerih smo Slovenci bili prisotni že leta. Naša zaskrbljenost je zato povsem upravičena.

Pogovor z oljarjem Danilom Starcem iz Boljunca

»Kvaliteta olja je letos odlična«

V dolinski občini se je v zadnjem času ponovno povečalo zanimanje za gojenje oljk. Največji nasad je na griču Čelo v Boljuncu. Obdelovalno površino — približno 13 hektarov zemlje — si delijo 4 oljarji, ki so dejansko prvi začeli z gojenjem oljk ne le izključno za osebno uporabo, ampak tudi za prodajo. O letošnji letini, o dosedanjih dosežkih in načrtih, o starih in novih načinih pridelovanja olja in še o marsičem smo se pogovorili z domačinom Danilom Starcem, ki ima skupno z ženo Nado večji nasad oljk na Čelu.

ki so še ostale, pa so bile precej poškodovane. Začeli smo znova in tokrat nam je bila sreča naklonjena. Sedaj smo lahko že zadovoljni, saj vidimo, da se je naše delo obrestovalo in da smo tudi dosegli zadovoljivo kvaliteto olja. Na Čelu je danes zasajenih 6.500 dreves.

So vaši kraji povsem primer- ni za sajenje oljk?

Pri nas so seveda razmere take, da ne bomo nikoli mogli preseči določene količine, ki jo recimo dosežejo v Toskani. Sedaj pridelamo letno povprečno 2 toni olja na hektar zemlje. Začetek je vsekakor dober, saj oljke še niso popolnoma dorasle. V prihodnjih letih se bo torej, če bo šlo vse po sreči, količina še povečala. Naš cilj je, da bi dosegli 4 tone pridelka na hektar, več pa v naših krajih ni mogoče doseči. Gre namreč za »rizično področje« zaradi možnosti pozebe, zaradi burje pa drevesa ne smejo preseči določene velikosti.

Kakšna je bila letošnja letina? Je tudi oljke v dolinski občini prizadela poletna suša?

Reči moram, da je bila letina zelo dobra v prvi fazi — torej kar zadeva oploditev. Na žalost je bilo poletni daljše obdobje suše, ki so jo pri nas občutile predvsem italijanske sorte oljk, to pa zato, ker smo jih zasadili šele pred nedavnim in so torej še mlade in neurtjene. Pri italijanskih vrstah je bil tako pridelek za 1/3 manjši kot lani, pri domači vrsti — belici — pa za 1/5 manjši. Kvaliteta olja je letos odlična tudi zato, ker ni bilo napadov oljčne muhe, zato škropljenje ni bilo potrebno. S tega vidika je torej letošnje olje tudi bolj »zdravo«.

Oljkarstvo je v vaših krajih že zelo stara panoga, saj njeni začetki segajo kakih 700 let nazaj v zgodovino, vendar so od tedaj do današnjih dni gojili lastniki zemljišč oljke le za lastno uporabo. Kdaj je prišlo do zamisli, da bi začeli pridelovati olje tudi za prodajo in kako so urejeni novi nasadi?

Res je, da so kmetje pri nas gojili oljke vse do 80 let skoraj izključno za lastno uporabo. Šele pred kratkim smo se nekateri odločili, da se organiziramo in začnemo intenzivno ukvarjati s tem. Vse se je v bistvu začelo z dežel- nim prispevkom, leta 1984 smo na Čelu zasadili nove nasade, a je že pozimi leta kasneje prišlo do take hude pozebe, da je bilo kar 80 odstotkov sadik uničenih, tiste,

Katere vrste oljk gojite pri vas?

Najstarejša in pri nas udomačena sorta je belica, obstajajo pa še črnica, drobnica in buga. Od vseh teh domačih vrst se je danes ohranila le belica, ki je tudi najbolj rodna in daje kvalitetno olje, a le, če oljke pobiramo ob pravem času (od 15. novembra do 10. decembra — to je seveda odvisno tudi od vremenskih razmer). V naših nasadih pa imamo tudi štiri toskanske vrste oljk: leccino, maurino, leccio del Corno in tudi pendolino. Te sorte danes pri nas prevladujejo.

Katere so razlike med staro torklo, ki jo sicer ponekod še danes uporabljajo, in novejšimi torkli?

V stari torkli so bile oljke zmlete s kamnom, stisnjene, deloval pa je tudi separator, ki je ločil vodo od olja. V novi torkli pa so oljke tolčene, nato gre vse v dekanter, kjer pride do ločitve tekoče in solidne mase, potem pa še v separator, da loči vodo in olje. Kar zadeva higieno so sodobnejše torkle veliko primernejše. Ponekod so jih že dolgo uporabljali, pri nas pa smo jih uvedli leta 1985. Sodobne torkle so tudi veliko hitrejše, po mojem pa je stara torkla le boljša za določene sorte oljk.

Kje prodajate vaše izdelke in kakšne so bodoče možnosti za razvoj oljarstva v dolinski občini?

Sedaj prodajamo le na domu vendar mislimo, da bomo kmalu razširili to dejavnost. Letos smo pri nas prvič ustekleničili olje. Liter stane 18.000 lir.

Kar zadeva možnosti za razvoj oljarstva na tem našem koncu pa bi želel povedati, da je tu še veliko zemljišč, na katerih bi lahko nasadili oljke, kar bi bila tudi za mlajše dobra zaposlitvena možnost. Danes se je marsikaj spremenilo in ne velja več stari pregovor, da oče sadi oljke za sina. Rezultati so vidni že po treh letih.

Pogovor je zapisala
Helena Jovanovič

***

Poslanec Melis ne predstavlja več manjšinske liste »Federalizem«

Evropska lista manjšinskih in avtonomističnih strank »Federalizem« je na zasedanju v Milanu ugotovila, da je prišlo do nepopravljivih razhajanj med Sardinsko akcijsko stranko in vsemi ostalimi članicami zavezništva.

Sardinska stranka je namreč potrdila, da zaradi notranjih problemov ne more izpolniti obveze o odstopu edinega evropskega poslanca »Federalizma«, sardinskega politika Maria Melisa.

Odstop po tretjem letu mandata je predvidevala koalicijska pogodba iz leta 1989, da bi z rotacijo evropskih poslancev različnih povezanih strank jasno poudarili enako dostojanstvo vseh sodelujočih in solidarnost med manjšinami.

Poslanec Melis torej ne predstavlja več liste Federalizem, dosedanja pogodba pa je suspendirana.

Union Valdôtaine, ki jo je zastopala delegacija pod vodstvom tajnika Grimoda, Slovenska skupnost, ki jo je zastopal deželni tajnik Ivo Jevnikar, Union für Südtirol, Unione del Popolo Veneto, Movimento meridionale in Movimento autonomista Occitano so vsekakor potrdili voljo po nadaljnjem medsebojnem sodelovanju in po aktivnem posegu tudi v razprave o ustavnih reformah za obrambo manjšin in idealov federalizma. Evropsko svobodno zvezo, ki jo je v Milanu zastopal flamski evropski poslanec Vandemeulebroucke, so pozvali, naj posl. Melisu prekliče vse zadolžitve, ki jih ima kot predstavnik »Federalizma«. Sardinski delegaciji, v kateri sta bila tudi posl. Melis in tajnik Ortu, pa so izrazili obsodbo kršitve sporazuma in politične nekorektnosti.

Novoletni koncert slovenskih bank

Tradicionalni koncert slovenskih bank je bil tudi letos zelo uspešen. Nastopajoči simfonični orkester hrvaške radiotelevizije z dirigentom Alanom Bjelinskim je navdušil poslušalce tako v Gorici kot v Trstu, kjer so imeli izvajalci še poseben uspeh, saj so morali ob koncu programa igrati še nekaj skladb. V imenu prirediteljev je poslušalce v Gorici pozdravil predsednik upravnega sveta Kmečke banke Ksaverij Leban, v Trstu pa predsednik openske hranilnice in posojilnice Pavel Milič.

Na sliki: (foto D. Križmančič) zagrebški orkester med nastopom v tržaškem Kulturnem domu.

Niz božičnih koncertov na Tržaškem in Goriškem

S koncertom božičnih pesmi, ki ga je v nedeljo, 10. t.m., priredila v tržaški stolnici sv. Justa Zveza cerkvenih pevskih zborov iz Trsta, se v nekem smislu zaključuje letošnja sezona tovrstnih glasbenih prireditev, ki jih je bilo tudi letos v božičnem času kar precej tako na Tržaškem kot tudi na Goriškem.

Koncert v tržaški stolnici je bil vsebinsko in pevsko zanimivo zasnovan. Združene pevske zборе je vodil pevovodja Janko Ban (foto D. Križmančič), slišali pa smo izbor božičnih pesmi, ki so jih napisali razni tržaški skladatelji: Ubald Vrabec, Zorko Harej, Stane Malič, Pavle Merku in Aleksander Vodopivec. S tem izborom so organizatorji hoteli proslaviti 30-letnico delovanja Zveze cerkvenih pevskih zborov na Tržaškem in so zato izbrali pesmi, ki so bile prvič izvedene na raznih božičnih koncertih, ki jih je Zveza priredila v minulem letu. Velika zasluga Zveze pa je tudi ta, da je ob raznih priložnostih te pesmi izdala, tako da so danes dostopne vsem pevskim zborom. Na orgle je zbor spremljal Andrej Pegan, solistične vloge pa je pela Aleksandra Pertot. Božično misel je na nedeljskem koncertu podal salezijanski duhovnik Ivan Florjanc, ki je tudi skladatelj in duhovnik.

Božični koncerti pa so širši pojav. Tudi letos so razna društva in zbori priredili celo vrsto koncertov božičnih pesmi oziroma koncertov zborov, solistov in pihalnih ali komornih orkestrrov ob koncu leta. Ljudje so namreč hvaležni za glasbena doživetja v tem času, saj božične melodije, besedila ljudskih ali tudi sodobnih pesmi ustvarijo v poslušalcih tople občutke lepih misli in dobrih namenov. Ljudje obujajo spomine na svojo mladost, na postavljanje jaslic in domače petje božičnih pesmi ali podoživljajo versko in celo mistično sporočilo nekaterih melodij in besedil. Božični koncerti so torej lahko tudi priložnost za duhovno obogatitev, seveda če človek išče v teh pesmih tudi nekaj več kot le glasbeni izraz.

Glede božičnih koncertov bi veljalo opozoriti še na dva vidika. Kdor vsaj nekoliko spremlja delovanje cerkvenih pevskih zborov, bo ugotovil, da zbori povprečno poznajo in pojejo največ božičnih pesmi. Tudi za to gre zasluga tem koncertom, saj si pevovodje in pevci prizadevajo, da svoj repertoar obogatijo z novimi skladbami. Zgodi se tudi, da skladatelji prav za božični čas napišejo kako novo pesem. Tako smo letos na koncertu, ki ga prirejajo

Dekliški zbor Devin in Fantje izpod Grmade na praznik sv. Štefana v Štivanu slišali dve novi skladbi za ženski zbor. Tržaška skladateljica Dina Slama je uglasbila ljudsko besedilo »Nikar ne dremajte«, doberdopski skladatelj Hilarij Lavrenčič pa je uglasbil besedilo Katerine Legiša »V božični noči«.

Zanimivo je dalje, da se za petje božičnih pesmi odločajo tudi razne manjše vokalne skupine, še posebej v Sloveniji, ki prav v božičnem času prirejajo prave turneje in z doživetim petjem slovenskih božičnih, pa tudi črnskih duhovnih popevk, ustvarjajo nov vidik tovrstnih glasbenih prireditev. Tako smo v Slivnem in na Opčinah lahko poslušali kvartet Capris iz Kopra, v Nabrežini pa je pel oktet iz Izole. Te skupine pa rade ponudijo tudi posnetke teh pesmi, kar nam seveda omogoča, da lahko tudi ob drugih priložnostih poslušamo te pesmi in se tako spet ogrejemo ob njihovem bogatem duhovnem sporočilu.

Rekli smo, da je bilo tako na Tržaškem kot na Goriškem več koncertov. Med onimi na Goriškem naj omenimo koncert, ki ga je na praznik svetega Štefana priredilo v goriški stolnici Združene cerkvenih pevskih zborov iz Gorice. Pri koncertu so sodelovali razni zbori. Svojestven kulturni in tudi narodni pomen pa ima koncert božičnih pesmi, ki ga že vrsto let prireja v Ronkah tamkajšnje društvo Jadro. Letos je bil ta koncert v nedeljo, 10. januarja, pel pa je mešani zbor iz Štandreža. Tudi poslušanje bolj ali manj znanih božičnih pesmi namreč utrjuje slovenski življenjski in narodnega vidika, saj je bilo petje od vedno eno najpomembnejših dejavnikov ohranjanja narodne zavesti.

se zamislimo o sebi in svojem življenju ter o svojem delu in soudeležnosti v naši družbi, ki potrebuje prav one solidarnosti in vzajemnosti, katere nas učijo mnoge božične pesmi, ki pojejo o pastirčkih in njihovi pomoči Sveti Družini v Betlehemu.

M.T.

* * *

Hud problem onesnaženosti zraka v Trstu

Onesnaženost zraka v Trstu je v preteklih dneh krepko presešla dovoljeno mero, zato je občina sklenila, da ponovno uvede omejitve prometa. Avtomobili ne bodo smeli v mestno središče ob torkih in petkih od 7. do 9. in od 16. ure do 20.30. To odločitev so sprejeli potem, ko so nekaj dni zaman čakali, da bi problem — vsaj začasno — spet rešila burja. Povsem jasno je, da se bo treba vprašanja onesnaženosti zraka v tržaškem mestnem središču lotiti s temeljitim in resnim pristopom. Najbolje bi bilo, da bi del centra popolnoma zaprli prometu, kot so to storili že v mnogih drugih mestih.

Proti takšnemu stanju protestirajo tudi mestni redarji, ki predvsem zahtevajo večjo zaščito pred kvarnimi vplivi onesnaženja, saj morajo sedaj po več ur vdihovati strupene izpušne pline. Mestni redarji zahtevajo zaščitne maske in boljšo organizacijo dela. To pa je naloga tržaškega občinskega odbora, ki doslej še ni znal najti prave rešitve.

Ta zapis ni kronika prirejenih koncertov. Žal nismo vseh spremljali, morali pa bi poročati vsaj še o koncertu, ki je bil za božič na Opčinah oziroma o reviji treh zborov, ki je bila v nedeljo, 20. decembra, pri Sv. Jakobu v Trstu in ki jo je priredil zbor Jacobus Galus iz Trsta, ob teh pa je kronika zabeležila še druge koncerte in v takem članku, kot je ta, ni mogoče pisati o vseh.

Naj le dodamo, da je razveseljivo, da doživljajo koncerti božičnih pesmi in druge glasbe v tem času tolikšen uspeh. Upati je le, da obogatijo ljudi tudi na človeški ravni in da so priložnost, da

Pravoslavni božič

Pravoslavni verniki so praznovali božič v četrtek, 7. t.m., ker je med julijanskim in našim koledarjem 13 dni razlike. V tržaški srbsko-pravoslavni cerkvi sv. Spiridiona je bilo letos za ta praznik še več udeležencev kot običajno, saj je v cerkev prišlo tudi več Srbov, ki se trenutno zadržujejo v Trstu. Pop Radovič, ki je daroval mašo, je prebral tudi božično poslanico patriarha Pavla, v kateri je bila predvsem poudarjena želja, da bi ta božič prinesel mir v krajih bivše Jugoslavije, kjer še vedno divja okrutna vojna.

Na sliki: (foto D. Križmančič) posnetek z božične maše v cerkvi sv. Spiridiona.

V organizaciji KD »Sovodnje« koncert Vodopivčevih skladb

Kulturno društvo »Sovodnje« je v petek, 11. decembra lani, priredilo v Kulturnem domu koncert v počastitev spomina skladatelja in duhovnika Vinka Vodopivca ob 40-letnici njegove smrti. Pokojni glasbenik je bil s Sovodnjami zelo povezan, saj je tudi vodil tamkajšnji pevski zbor. Na koncertu sta nastopila vokalna skupina »Sovodenjska dekleta« pod vodstvom Sonje Pelicon in moški PAZ (Pevski akademski zbor) iz Ljubljane pod vodstvom Andreja Missona. Na sporedu so bile skladbe iz bogatega Vodopivčevega opusa. O Vinku Vodopivcu je spregovoril Jožko Kragelj, ki je eden najboljših poznavalcev in raziskovalcev skladateljevega dela.

Vokalna skupina »Sovodenjska dekleta« je Vodopivčeve pesmi zapela tudi 13. decembra pri nedeljski maši v domači prenovljeni cerkvi. Župnik Marjan Markežič se je zboru zahvalil in zaželel, da bi se takšni umetniški nastopi še večkrat ponovili.

R.D.

* * *

Prva maša pomožnega škofa mag. Urana v Ljubljani

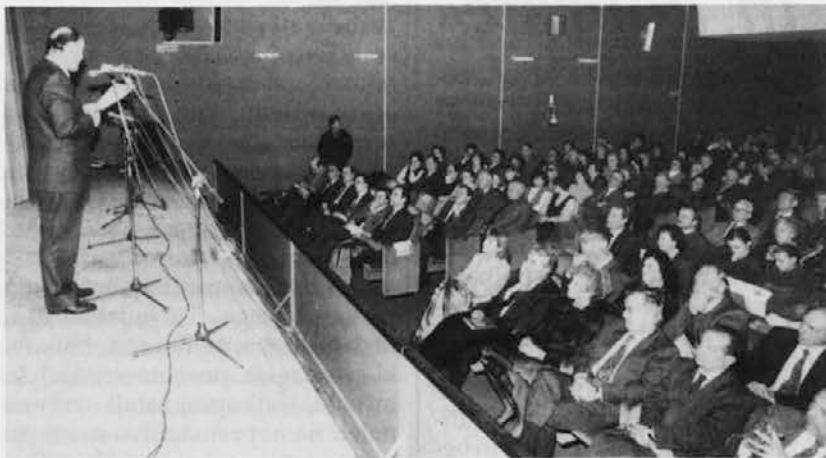
V ljubljanski stolnici je v nedeljo, 10. januarja, prvič v svoji novi vlogi maševal mag. Alojz Uran, ki ga je papež Janez Pavel II. na praznik svetih treh kraljev posvetil v pomožnega škofa. Somaševali so metropolit dr. Alojzij Šuštar ter drugi škofje in duhovniki. Msgr. Uran je star 48 let, pred to svojo novo pomembno zadolžitvijo pa je bil župnik v Šentvidu pri Ljubljani.

NAŠE SOŽALJE

Ob smrti žene in matere Valerije Kokoravec izrekamo globoko občuteno sožalje možu Karlu, sinovoma arh. Marinu in Gianniju.

Uredništvo in uprava N.L.

Številna udeležba na 31. Dnevu emigranta v Čedadu

Na sliki: msgr. Qualizza med svojim govorom v čedajskem gledališču Ristori (foto S. Ferrari)

Tudi letošnji, 31. Dan emigranta, ki je bil v nedeljo, 10. januarja, v gledališču Ristori v Čedadu, je dokazal, da so takšna srečanja še kako potrebna. Pomembna so tako za slovenske izseljence iz Videmske pokrajine kot za tiste, ki so ostali doma in si že leta prizadevajo za ohranitev lastnega jezika in kulture v tem nekoliko odmaknjenem predelu. Pomembnost te prireditve je dokazala tudi izredno številna udeležba.

Prisotne je uvodoma pozdravila čedajska podžupanja Michela Bacchetti. Predvsem je poudarila, kako važno delo opravljajo slovenske kulturne ustanove v Benečiji. Pozdravni nagovor je nato imel msgr. Marino Qualizza, ki se je dotaknil najpomembnejših, življenjskih točk za Slovence v videmski pokrajini. Val preseljevanja se se ni ustavljal, je med drugim dejal, saj se vasi še vedno praznijo. Za preživetje Slovencev na teh

tleh pa je treba med drugim posvetiti veliko pažnje šolstvu. Predvsem si je treba prizadevati za razvoj dvojezične šole v Špetru, ki je že v teh letih dokazala, kako pomembna je. Msgr. Qualizza je tudi poudaril, da si morajo vsi Slovenci prizadevati za vzgojo v ljubezni do svojega jezika in kulture, kar pa nikakor ne sme pomeniti zapiranja. V svojem govoru je nato omenil tudi beneško prosto cono, ki bi bila koristna za gospodarski razvoj na teh tleh, ob koncu pa je še posvaril, kakor nevarna so za Slovence nesoglasja in ločevanja.

Na 31. Dnevu emigranta so nastopili narodnozabavni ansambel Binters, člani Beneškega gledališča, ki so uprizorili komedijo A. Ayckournna »Sam ni dobro biti«, srečanja pa so se kot gostje udeležili tudi številni slovenski kulturni in politični predstavniki s Tržaškega in Goriškega. Slovensko skupnost so predstavljali deželni predsednik Marjan Terpin, deželni svetovalec Ivo Jevnikar ter tržaški in goriški tajnik Martin Breclj in Hadrijan Corsi, SSO Marija Ferletič, SKGZ pa klavdij Palčič. Iz Slovenije je prišel minister za Slovence po svetu dr. Janko Prunk.

Ali je posvetna morala možna?

Živimo v času, kjer se potreba po civilni družbi in civilizacijskih vrednotah oziroma posvetni (laični) morali ponuja kot vseobsegajoči smisel človekovega ravnanja. Gre za prepričanje, da je človekov razum edini, ki mu gre verjeti in zaupati.

Ko se govori o posvetni moralii, se z njo misli na npravnost, ki želi biti neobremenjena z religioznim pojmovanjem in neodvisna od določenih verskih resnic, prav nasprotno od, denimo, krščanske, ki se od nje razlikuje zaradi vere v Boga in življenja po božji Besedi.

Zametki ali še boljše prvi poskusi prodora posvetne morale segajo v 17. stoletje, v obdobje klasičnega nemškega idealizma, ko

je filozof Immanuel Kant (1724-1804) — utemeljitelj kritične ali transcendentalne filozofije — raziskoval meje človekovega spoznanja. Izhajajoč iz tega je postavil tezo, da je večina nadčutnih (metafizičnih) pojavov človeku nedostopna in zato nerešljiva, kakor tudi znamenito misel o pomenu morale. Trdil je namreč, da človek lahko premeta meje spoznanja — lastni čutni svet — samo kot npravnstveno bitje.

Vprašanje, ali je posvetna morala možna, je pravzaprav razmislek o tem, ali je človek zmožen že preverjena npravna načela nadomestiti z drugimi načeli, ki bi bila objektivna (vsem ljudem sprejemljiva) in bi torej prispevala k splošnemu in resničnemu moralnemu napredku.

Upoštevaloč nekatera dejstva in izkušnje se zdi, da bi odgovor lahko bil pritrdilen. V družbi namreč lahko srečamo veliko ljudi, ki imajo globok občutek za pravičnost, poštenost in odgovornost do družine ter družbe. Videti je, da gre za osebe, ki verjamejo v te vrednote zaradi prepričanja, da je to edini način, ki vodi k sožitju med ljudmi.

Pritrdilni odgovor je prav tako najti v nekaterih novozaveznih spisih, denimo od sv. Pavla, ko je za takratne nekristjane dejal, se pravi ugotovil, da s svojim razumom zmorejo prepoznati in spre-

jeti temeljna načela, na katerih sloni krščanska morala. To potrjuje tudi današnja, pokoncilska Cerkev, ki pravi, da se neverujoči ljudje dobre volje — to so osebe, ki Boga sicer ne poznajo, a živijo, ne da bi se tega zavedali, po njegovih zakonih (zapisanih v srce slehernega človeka) — lahko prav tako zveličajo kot verniki.

Tovrstno potrditev je najti v različnih papeževih okrožnicah, kjer je spoštovanje do vsakega človeka osrednja misel; vodilo, ki današnje nekrščanske laike uvršča na vidno mesto.

O tem govore številni cerkveni dokumenti, ki poudarjajo velik pomen sodelovanja med ljudmi, ne glede na njihovo prepričanje. Gre za uresničevanje ciljev — v smislu občečloveških vrednot na vseh področjih družbe — ki so skupni tako krščanski kakor posvetni morali.

Navkljub vsem pritrditvam posvetni morali, pa je potrebno vendarle ugotoviti njeno osnovno pomanjkljivost, in sicer, da je premalo stanovitna. Da se prepogosto izkaže za spremenljivo, s tem pa v bistvu za nepriljavno in neuporabno, je brzkone pripisati dejstvu, da ni grajena na »prvem in zadnjem« smislu sleherne npravnosti, to je Bogu, ki se razodeva kot ljubezen. Človek in njegov ra-

Robert Hlede

V 85. letu starosti je v nedeljo, 10. t.m., umrla v tržaški bolnišnici naša draga mama in babica

Olga Caharija vdova Ušaj

K večnemu počitku smo jo položili v torek, 12. t.m. Prav lepo se zahvaljujejo vsem, ki so se udeležili pogreba, darovali vence in cvetje ter na katerikoli način z nami sočustvovali. Še posebna zahvala naj gre nabrežinskemu župniku g. Bogomilu Breclju in župniku v Gabrjah g. Viljemu Žerjalu za opravljene pogrebni obred in za tolažilne besede ter cerkvenim pevkam za sodelovanje pri pogrebni mašni daritvi.

Sin Savo z družino in sorodniki

Nabrežina, 14. januarja 1993

»Človeštvo si kljub vsemu želi strpnosti in dobrote«

Vedno znova se v časopisih, na televiziji in radiu, pa tudi v domačem okolju srečamo z znanim neznancem. S culo in raztrgano torbo stoji praznih rok v mrazu na cesti. Nenadoma ga je zadela nesreča, svet se je stemnil, življenjska sreča je zdrvela neznanu kam.

Tudi v naši neposredni bližini se skozi grozljiva dogajanja zadnjih let premika večdesetisočglava množica pregnancev, pogorelcev, posiljenk, ranjencev in pohabljenih, kljub vsemu upajočih v novo življenje. Ali jim sita zahodna Evropa, kljub stalnemu opozarjanju na blagodat humanitarne pomoči, v grozljivih nesrečah, ki so jih doletele, res nudi za točišče in varstvo?

LEV DETELA

Že od nekdaj ga poznamo iz literature, s slik in kamnov, nesrečnika na begu. V Kambodži in v Vietnamu, v Iranu in Iraku, v Kurdistanu, Biafri in Somaliji, v Ugandi, Nikaragvi ali Rodeziji smo ga srečali. Izgubljeni sin, večni Jud, leteči Holandec, Job na gnoju, sveta družina na begu, koliko jih sploh je?

V svetu, ki je postal grozovit in nestrpen in se kljub pomirjevalnim besedam nekaterih uvidnih politikov na nevrtačih točkah v tej temni grozovitosti in nestrpnosti še stopnjuje, ne potrebujemo ničesar bolj kot strpnosti in usmiljenja.

Pravo usmiljenje je tista kvaliteta, ki odpira vrata v nove razsežnosti, saj ni nikoli brezobzirno, sebično in samodopadljivo. Svet, v katerem na eni strani sedé sami sodniki in pravičnejši, velikokrat brezdušno pohabi tiste, ki jih je ožigosal za žrtve. Zato lahko rečemo, da v vedenju žrtev in izobčenecv z veliko jasnostjo spoznamo resnični obraz tistih, ki sodijo in poveljujejo. Veliki svetovni pisatelji, Dostojevski, Stendhal, Dickens, so prav na žrtvah razkriili resnični ustroj svetá, resnico negativnega bivanja, ki jo je treba spremeniti.

Zdaj, ob strašni vojni v Bosni, se nas vse prevečkrat polasti neprijetni občutek, da govorimo v prazno. Obroč okrog Sarajeva in nekaterih drugih mest je postal prava mučilnica za nedolžno civilno prebivalstvo, za otroke, žene, matere, starejše prebivalce. Grozljive temne slike, ki smo jih pretreseni spoznavali ob vojnem zločinstvu nemškega nacionalnosocialističnega režima, v upanju, da se bo človeštvo iz katastrofe druge svetovne vojne naučilo večje človečnosti, se spet ponavljajo na

grozljivo primitivnem nivoju boscanskih ubijalnih mehanizmov. Trpeči v tamkajšnjih koncentracijskih taboriščih, mučene in zavržene ženske, matere, ki so jih posilili in jim pred lastnimi očmi ubili može in otroke, so dejstva, ki bi v vsaki demokratični in civilizirani družbi, ki ne želi izgubiti lastnega obraza, zahtevale odločne in takojšnje ukrepe in kaznovanje storilcev. Toda podoba je, da se razen leporečenih deklaracij, diplomatskega sprenevedanja in besedičenja pravzaprav nič ne dogodi. Oziroma, da se vsak trenutek dogaja tisto najbolj strašno, ki se po Auschwitzu in Buchenwaldu druge svetovne vojne ne bi smelo nikoli več dogoditi. Podoba je, kot da so se bistveni vezni členi civilizacije nalomili, ranilo in nadrobilo je človeško družbo kot tako. Le kakó bodo politiki in generali, ki so načrtovali vojne zadnjih let, in vsi tisti mogočniki, ki bi ta ubijanja lahko preprečili ali zaustavili, pogledali v oči prihodnje generacije, ko bo ta terjala odgovor?

Toda očitno je tudi res, da svet po tej poti noče in ne more več naprej. V zadnjem času se množijo prizadevanja, ki zahtevajo spremembo miselnih in vedenjskih načinov. Človeštvo si želi strpnosti in dobrote, usmiljenja in ljubeznivosti.

Na prvih ovinkih novega leta se nam zazdi, da sredi negotovosti bivanja potrebujemo vodnika, ki naša srca napolni z etičnimi imperativi in zdravo presojo. Le tako lahko stopamo sredi nevarnosti bolj varno naprej. Če zgrešimo, nas obda brezdušna grozljivost. In kljub temu upamo in vemo, da nas lahko samo pot usmiljenja in ljubezni do naših bližnjih in daljnih neznancev v stiski ali sreči zares človeško potrdi.

Pevci iz Števerjana na Kostanjevici

Cerkveni pevski zbor iz Števerjana se je v nedeljo, 10. januarja, odzval prijaznemu povabilu patra Nika Žnaklja za sodelovanje pri sv. maši na Kostanjevici nad Novo Gorico. Zbor je pod vodstvom Tomaža Tozona pripravil bogat božični spored, ki ga je že pel za polnočnico v svoji župniji.

Patri so po maši pogostili pevce iz Števerjana p. Žnakelj pa jim je orisal zgodovino znamenitega samostana v Kostanjevici in grobnice Bourbonov. Gostje so si nato še ogledali grobnice v kriпти pod oltarjem cerkve ter samostansko knjižnico, v kateri je shranjeno le-

Ali je posvetna morala možna?

◀ III 5
zum, ki ni povezan z Bogom, pa četudi še tako dobronameren, je namreč v nenehni nevarnosti, da bi ostal nedorečen, ujet v lastno relativnost in majhnost. Spricho tega ni presenetljivo, če sčasoma nazaduje do mere, ko se njegova, sicer dobro razstavljena npravna načela spridijo oziroma vedno bolj subjektivizirajo, nihajoč na robu sprejemljivega. Tu je iskati tudi razloge, zakaj veliko sodobnikov, ki propagira posvetno misel in moralo, slejkoprej zataji oziroma naleti na nepremagljivo oviro pri priznavanju, rekel bi, celo najosnovnejših vrednot, kot so spoštovanje človeškega dostojanstva in življenja od spočetja dalje, pravi pomen svobode in z njo povezana odgovornost, trud za boljše medčloveške odnose na družbeni ravni itd.

Nasprotno pa razum, ki izhaja in se plemeniti v vsem, kar je božjega, napreduje v moralnih načelih, jih ohranja in jim seveda

govorno in z gotovostjo presoja sedanost, kakor tudi intuitivni prihodnost. Od tu posluh za prave vrednote, s katerimi razloči dobro od slabega, zdravo od nezdrave morale; od tu spodbuda, ki pomaga, da postane kot razum celovitejši, bolj vsestranski.

NOVICE

F. Juri v Trstu

V Trstu se je v začetku tega tedna mudil predstavnik italijanske manjšine v Istri, bivši slovenski poslanec Franco Juri, ki je bil sedaj imenovan za veleposlanika v Argentini. Prišel je na povabilo Slovenskega kluba. Na srečanju so najprej predstavili njegovo knjigo »V imenu naroda«, nato pa se je med gostom in občinstvom razvil pogovor, ki je predvsem zadeval vprašanja manjšinske zaščite, trenutno politično dogajanje v Sloveniji in sodelovanje med pripadniki manjšine v Sloveniji in Italiji.

Preureditev gorskih skupnosti v FJK

V začetku tedna je deželni odbornik za krajevne uprave Barnaba obrazložil v komisiji za splošne zadeve zakonski osnutek za preureditev gorskih skupnosti v Furlaniji-Juljski krajini kot to določa zakon št. 142. Po novem naj bi Kraška gorska skupnost »izgubila« dolinsko občino, Tržič in Ronke, to pomeni, da bi zajemala le tri občine: repentabrsko, zgoniško in devinsko-nabrežinsko. Iz gorske skupnosti pa ne bi izločili Gorice in Krmina, ker bi bilo drugače treba skupnost razdeliti na dva dela, česar pa omenjeni zakon ne dovoljuje. Po novem naj bi naša dežela imela 6 gorskih skupnosti, torej pet manj kot doslej.

»Racionalizacija« šolskega omrežja

Veliko razburjenja je v slovenskih šolskih krogih povzročila vest, da je tržaško šolsko skrbništvo izdelalo t.i. »predlog o racionalizaciji šolskega omrežja« za leto 1993/94. Slednji med drugim predvideva združitve svetoivanskega in šentjakobskega didaktičnega ravnateljstva, ista usoda pa naj bi doletela šentjakobsko nižjo sr. š. »I. Cankar« z rojansko sr. š. »F. Erjavac« ter opensko nižjo sr. š. »S. Kosovel« s proseško »F. Levstik«.

Omenjeni predlog, ki ga je izdelal šolski skrbnik Vito Campo, upošteva seveda le gole številke, saj naj bi po novem v vsakem didaktičnem ravnateljstvu moralo poučevati vsaj 40 šolnikov. V primeru slovenskih šol pa bi bilo treba napraviti izjemo, saj takšen predlog med drugim nasprotuje z mednarodnimi sporazumi. Boj za naše šole se tako zaostrojuje. O poteku dogodkov bomo še poročali.

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

Milan Jesih
**CESARJEVA
NOVA OBLAČILA**
Režija Vladimir Jurc

V petek, 15. januarja, ob 10.30
v torek, 19. januarja, ob 10. uri
v sredo, 20. januarja, ob 10.30

ostaja zvest do konca, kajti le Bog — seveda ob sodelovanju človeka — lahko zgradi nezrušljivo, se pravi vse tisto, kar ni podvrženo minljivosti. Zgovoren dokaz tega je, zdaj že skoraj dve tisočletji trajajoče krščanstvo in z njim povezan obstoj krščanske morale. Ker gre za razum, ki spoštuje in priznava Boga, je uresničen že na samem začetku, saj zna jasno, od-

po število srednjeveških rokopisov. Vstopili so tudi v sobo, ki jo patri odprejo le ob posebnih priložnostih in v kateri je ohranjen del Bohoričevega rokopisa prve slovenske slovnice iz druge polovice 16. stoletja in lastnoročen podpis Marije Terezije.

* * *

V cerkvi sv. Justa v Podgori na Goriškem je bila v soboto, 9. januarja, nadse lepa predstava »Božja noč«. Z ubranim petjem in recitacijami so nastopajoči navdušili občinstvo. Predstavo so pripravili člani prosvetnega društva »Podgora« v sodelovanju s svojo župnijo.

Kaznovalna odprava na Irak

V sredo, 13. januarja, so ameriška in francoska vojna letala vzletela nad Irakom in tri ure bombardirala iraška oporišča z raketami zemlja-zemlja. To se je zgodilo potem, ko je Irak začel po zamenjavi predsednika ZDA izzivati z namestitvijo teh raket kljub večkratnim opozorilom VS ZN in Washingtona. Šlo naj bi torej za kaznovalno odpravo. Iraški predsednik Husein je namreč namenoma in zavestno kršil vse prepovedi.

Sploh se je stanje v zadnjem tednu zelo zaostriilo, saj so iraška letala kljub prepovedi spet preletavala prepovedana območja in je vedno bolj postajalo jasno, da bo treba Irak prisiliti, da dogovore in resolucije spoštuje. Kaj se bo zgodilo v prihodnjih urah in dneh v trenutku, ko pišemo, še ne vemo, zavedati pa se moramo, da je vsakič, ko pride do podobnih spopadov in napadov, ogrožen mir v svetu.

»Cesarjeva nova oblačila« v Kulturnem domu v Trstu

Na odrskih deskah Slovenskega stalnega gledališča je bila v sredo, 13. t.m., premiera predstave za najmlajše pa tudi vse tiste, ki so jim pravljice všeč. Gre za predstavo »Cesarjeva nova oblačila«. Delo je povzeto po eni najbolj znanih Andersenovih pravljic, režijo pa je SSG zaupalo Vladimirju Jurcu. S to predstavo je slovensko gledališče prejšnjo nedeljo gostovalo tudi v Gledališču Cristallo in mali udeleženci italijanske narodnosti so se imenitno zabavali kljub temu, da je bila predstava v jeziku, ki ga niso razumeli. Vsebinsko dela jim je podala Lidija Kozlovič.

* * *

V prostorih knjižnice »Damir Feigel« (Ul. Croce 3) v Gorici se bo v četrtek, 14. januarja, ob 18. uri pričelo srečanje z znanim slovenskim pesnikom Kajetanom Kovičem. Njegovi najnovejši zbirki poezij bo predstavila prof. Lučana Budal. Večer, ki ga prireja Upravni odbor goriškega Kulturnega doma, sodi v okvir tradicionalnih »Srečanj z avtorjem«.

Zdravnik svetuje Rak na dojki (2)

V zadnjih desetih letih je postal rak na dojki vedno bolj pogost. Leta 1940 je zbolela za to boleznijo 1 ženska na 20, danes pa v ZDA 1 ženska na 9, v naših krajih pa povprečno 1 vsakih 11, kar nesporno potrjuje veliko razširjenost te patologije.

Dr. EDI KOŠUTA

Da ne bodo te številke tako abstraktne naj povem, da v ZDA vsako leto zbolijo za rakom na dojki 75.000 žensk, približno 45.000 jih zaradi tega umre. Rizične skupine sem že nakazal v prejšnjem članku, vendar želim poudariti, da žena, ki ima med ožjimi sorodnicami obolele za rakom na dojki in ima poleg tega še prekomerno telesno težo, tvega trikrat več, da zbolijo za to boleznijo. Bistvenega pomena je število otrok in pri kateri starosti jih je ženska rodila. Ne imeti otrok ali imeti prvega otroka po 35. letu ženo avtomatično vključi v rizično skupino. Imeti prvega otroka po 30. letu starosti je tudi že pozno, vendar ima zelo ugoden učinek na dojki. V tem primeru se možnost raka podvoji pri ženskah, ki nimajo sorodnic, obolelih za rakom na dojki, pri tistih, ki imajo tako sorodstvo pa se možnost poveča za petkrat. Število otrok je izredne važnosti, saj je pri tistih, ki so rodile več kot trikrat, možnost manjša, predvsem, če so prvega otroka rodile med 18. in 26. letom starosti in so ga dojile.

Pri vseh oblikah raka je bistvena pravočasna diagnoza. Vsaki ženski priporočam, da si pregleda dojke vsaj enkrat na mesec, enkrat letno pa mora do ginekologa na pregled, kajti samo izku-

šen specialist lahko ugotovi začetne tvorbe. Po 40. letu bi morala vsaka ženska narediti mamografijo. Če spada v rizične skupine, bi jo morala ponoviti vsako leto. Ženske, ki imajo manj kot 35 let in imajo otrdline na dojki, je bolje, da naredijo ekografijo.

Vsaki patološki sekret bradavice je treba citološko analizirati, se pravi, da mora ženska do ginekologa. Izvzeto je seveda mleko, ki ga dojka izloča po porodu.

(se nadaljuje)

* * *

V sredo, 13. t.m., je bila v Kulturnem domu v Trstu premiera igre, namenjene otrokom, »Cesarjeva nova oblačila«, ki jo je po Andersenovem motivu za Slovensko stalno gledališče napisal Milan Jesih. Delo je režiral Vladimir Jurc, scenografijo si je zamislil Marjan Kravos, kostume je izdelala Marija Vidau, glasbeni vložki so delo Mirana Košute, za magijo pa je poskrbel »čarovnik« Vikj.

(foto M. Magajna)

tipo-lito
graphart

v novih prostorih

34138 trst - drevored g. d'annunzio 27/e
tel. 040/772151

Ambrož Kodelj

Jugoslovanski verski fundamentalizem (2)

Predavatelj nam je razgrnil idejni koncept o neki islamski ureditvi, ki bi zajel Bosno, Sandžak, Kosovo, Severno zahodno Makedonijo in se prevesil v Albanijo. Čeprav se je Albanija ponašala kot edina država v Evropi, kjer ni nobene veroizpovedi več, se je že tedaj zelo dobro vedelo, da je tam najmočnejša prav islamska veroizpoved, ki pa ni bila usahnila, ampak je podtalno živela, kot so živele druge veroizpovedi. Ta islamska ureditev naj bi v sklopu tedanje Jugoslavije imela samostojni verski, tudi versko-prosvetni, gospodarski, politični in vzgojni koncept. Za nas Slovence je bila v tistem času to utopija, za Albance pa uresničujoči ideal. Ko danes gledam na tisti čas, se mi porajajo prav čudni spomini. Prav na ozemlju republike Bosne in Hercegovine so se nekaj desetletij, da ne rečem stoletij, kresali trije verski fundamentalizmi: islamski, pravoslavni in katoliški.

O islamskem fundamentalizmu ni treba veliko razmišljati. Tega lahko srečujemo dnevno v tisku. Močno je bil prisoten tudi v Titovi Jugoslaviji. Bosansko-hercegovski poslanci, kot tudi vodilni komunisti, so bili prepričani muslimani. To ni nikogar motilo. V tedanji politični ureditvi so imeli celo privilegije. Uvrščali so jih med neoprede-

ljene muslimane. (Lahko pa se sedaj vsaj kdo ob vsem tem zamisli?) Kot verska skupnost so bili priznani tudi kot narod. Tega pa ni doživel nihče drug razen njih. Opravičevali so, da so ti ljudje v glavnem iz mešanih zakonov in da je najbolje tako, če se jih uvršča. To je bil prefinjen vdor islama v jugoslovanski politični prostor. Gotovo tudi dobro plačan od islamskih držav. To nam dokazujejo tudi Titova potovanja v te predele, saj so bila zelo pogosta, pa tudi razvpita pod parolo neuvrščenosti. Prav islamske države so bile v večini v okviru neuvrščenih držav in so vse po vrsti smatrale za idejnega in političnega vodjo prav Tita. Ko danes gledamo na polpreteklo zgodovino nekoliko drugače ali z bolj odprtimi očmi, zapazimo, da je velik del politike neuvrščenosti bil pravzaprav predhodni korak za islamizacijo Balkana in južne Evrope, kar se danes krepko maščuje.

Zanimiv je pravoslavni srbski fundamentalizem. Okrog leta 1980 so pravoslavni srbski teologi vrgli med Srbe, kot sveto dolžnost utelešenje verske skrivnosti v srbskem pravoslavnem človeku. To je bil prefinjen poziv pravoslavne Cerkve vsem Srbom, da se je potrebno vrniti k »čredi, od katere ste se oddaljili.« Kmalu za tem so nekaj podobnega naredili tudi nekateri katoliški škofje, ki so ekumensko simpatizirali s Srbsko pravoslavno Cerkvijo. Tako so tudi sami vpadli v katoliški fundamentalizem.

Srbska pravoslavna teologija, ki je med Srbe vrgla kost, da naj se »vrne k čredi, od katere se je oddaljila«, je tu mislila predvsem na

Po krajšem premoru za praznike

Nadaljevanje košarkarskih prvenstev

Posebno pozornost bom tokrat posvetil prvoligaški košarkarski areni, saj je bila konec tedna v Trstu prvovrstna predstava med trgovskima velikanoma Stefanom in Benettonom iz Trevisa. Derbi »oblačil«, ki ga je zaslužno osvojila tržaška ekipa, ima za nas še nekoliko drugačen pomen. V tržaški športni dvorani so se namreč srečali kar trije igralci in dva trenerja slovenskega oz. slovenskega porekla, ki so nekoč bili med glavnimi protagonisti bivšega jugoslovanskega prvenstva. Najbolj zanimiv je bil prav gotovo dvoboj med 212 cm visokim in ravno toliko perspektivnim Slovencem Gregorjem Fučko in svetovno znanim hrvaškim asom Tonijem Kukočem. Oba sta bila med najboljšimi na igrišču. Če je bil Gregor še kako koristen in uspešen pod košema, se je Kukoč proslavil predvsem z natančnimi meti in hitrimi prodori. Tretji igralec iz prej omenjene petorice je Srb Dejan Bodiroga, ki igra v vrstah Stefanela. V nedeljo je odigral svojo življenjsko tekmo in je bil morda najzaslužnejši za visoko zmago domačinov.

Na klopeh sta sedela košarkarska lisjaka in stara prijatelja Bosanec Bogdan Tanjevič ter Hrvat Pero Skansi. Oba sta v dolgoletni karieri žela vrsto prvovrstnih uspehov in sta trenirala ekipe, ki so se prebile v sam evropski če že ne svetovni vrh.

Številni navijači so si v nedeljo lahko ogledali pravo košarkarsko poslastico z značilno hitro in borbeno igro nekdanjih jugoslovanskih ekip. To še enkrat dokazuje kakovost hrvaških, srbskih, bosanskih in slovenskih košarkar-

jev, ki so se po razpadu Jugoslavije podali po Evropi in po svetu.

Zaskrbljujoče vesti prihajajo iz nižjih prvenstev, kjer so naši najvidnejši predstavniki na najslabši način začeli novo leto. Jadran je 6. januarja pred domačimi navijači visoko izgubil zelo pomembno tekmo proti neposrednemu tekmeču za obstanek — Argenti, preteklo nedeljo pa je po predvidevanjih klonil na gostovanju v Oderzu. Stanje na lestvici postaja zaskrbljujoče, saj je naša združena ekipa »zdrknila« na četrto predzadnje mesto. V precejšnjih težavah je tudi Kontovel — mislim na D ligo — ki je po porazu proti Virtusu bistveno poslabšal svoj položaj in je sedaj v družbi ekip, ki se borijo pred izpadom. Tudi Bor je začel novo leto z dvema porazoma, vendar stanje na lestvici zaenkrat še ni tako kritično.

(Dar)

Popravek:

V zadnji lanski številki Novega lista je prišlo do napake pri avtorstvu dveh fotografij, ki ju zato ponovno objavljamo. Posnel ju je dr. Rafko Dolhar. Za neljubo napako se opravičujemo.

Kotalkarska revija v Sovodnjah

V sovodenjski telovadnici je bila v soboto in nedeljo (19. in 20. decembra 1992) kotalkarska revija, ki jo že osmič prireja Kulturno športno društvo »Vipava«. Pod vodstvom Jadranke Faganel in Tanje Peteani je nastopilo 48. mladih kotalkarjev. Revijo so pripravili predsednik društva Joško Peteani, Albin Devetak in Dimitrij Florenin, odborniki društva in starši kotalkarjev. Prvi večer je spored povezovala Vesna Cescutti, drugi pa Marjanka Čevdek. Sodeloval je tudi športnik in javni delavec prof. Aldo Rupel, kotalkarski revijo pa je popestril čarodej Marjo Pogačnik.

Osrednja točka srečanja je bil prizor »Belo-črno«, v katerem so kotalkarji prikazali Indijance, Kitajce ter črne in bele prebivalce na divjem zahodu. S tem so hoteli nastopajoči poudariti, da so vsi ljudje med seboj enaki, da imajo vsi pravico do svobode mišljenja, do svoje kulture. Revija se je zaključila z božičnim prizorom.

Tudi letos so se tega pomembnega srečanja v Sovodnjah udeležili številni ugledni predstavniki s področja športa in kulture. S to revijo se je KSD »Vipava« letos pridružilo akciji »Darilo za nasmeh«.

Remo Devetak

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

A.P. Čehov
ČEŠNJEV VRT
Režija Boris Kobal

V torek, 19. januarja,
ob 20. uri ABONMA RED J

Dr. Edvard Kovač predaval v DSI

Gost prvega večera Društva slovenskih izobražencev v letošnjem letu je bil v ponedeljek, 11. januarja, dr. Edvard Kovač, filozof in teolog, ki je govoril o možnih izhodih iz krize, v katero je zašel moderni svet. Naša doba je prišla do viška in s tem do svojega konca, je dejal predavatelj, iz tega pa sta možni dve poti — ali regresija ali pa poskus rešitve moderne dobe s tem, da jo obogatimo s tradicionalnimi vrednotami. Dr. Kosmač je v svojem predavanju govoril tudi o osvobajanju človeka in naroda ter o bodočnosti nove Evrope, ki bo uspela le, če se bo kulturno konstituirala.

Na ponedeljkovem večeru v DSI so predstavili tudi drobno knjižico, ki je prav v teh dneh izšla pri ljubljanski založbi Družina in nosi naslov »Slovenska nacionalna zavest«. V njej sta objavljeni predavanji, ki sta ju na lanskih študijskih dneh Draga na Opčinah imela dr. Franc Rode in Edvard Kovač.

NOVI LIST

Izdajatelj: Zadruga z o.z. »NOVI LIST« - Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157.

Uredništvo: Martin Breclj, Bojan Brezigar, Ivo Jevnikar, Helena Jovanovič, Drago Legiša (glavni in odgovorni urednik), Miro Oppelt, Saša Rudolf, Marko Tavčar in Egidij Vršaj.

Fotostavek in tisk: Tiskarna Graphart, Trst, tel. 040/772151.

veliko nevarnost islamizacije določenih področij, ki jih je zgodovinsko pogojevala Srbija in njena zgodovina. Predvsem je šlo za izredno veliko mešanih zakonov med muslimani in Srbi, kot tudi za izredno močno populacijo muslimanskega življa in vidnega skrahiranja srbskega. Za Srbsko pravoslavje je bil največji sovražnik islam in šele potem ateizem ali kaj drugega.

Tisti katoliški škofje, ki pa so v svoji preveliki ekumenski vnemi videli ta poziv pa so mislili in tudi bili prepričani, da so Srbi zagnali vik in krik proti ateizmu in ateizaciji, ki je temeljila na komunizmu. Začeli so to njihovo »vračanje k čredi, ki se je oddaljila«, podpirali in kmalu so se jim pridružili tudi zelo vneti katoliški ekumenski teologi. Zanimivo je, da tedanja jugoslovanska politika ni bila prestopna tem idejam, saj je dobro vedela, kaj se skriva pod parolo bratstva in ednosti. Čim bolj se bo to uvrščevalo, tem manjša bo narodna zavest zlasti pri tistih narodnih, ki se niso čutili ogroženi, kot jim to tudi ni bilo posebej zakoreninjeno. Zato smo na takšnih ekumenskih srečanjih vedno poslušali o razkristjanjevanju, ateizaciji, preganjanju itd. Kot glavni in prvi motiv pa je bil povsod: »Mi vsi smo bratje med seboj!« V ozadju pa se je tako prefinjeno krepil jugoslovanski panslavizem, ki je imel samo eno nalogo, da bi med tistimi narodi v Jugoslaviji, ki so katoličani, spodkopaval njihovo narodno identiteto in narodno zavest. Pri Srbih je to drugače oni imajo še vedno parolo: »Srb je pravoslaven in pravoslaven je Srb!« Zato je bil ekumenizem najmočnejši v Sloveniji, na Hrvaškem manj, razen v Banatu, kjer se je v konglomeratu narodov in ver prepletal zlasti v katoliških krogih.

Tako so Srbi širili ortodoksno srbstvo, njegov povratak in vračanje k koreninam. Katoličani pa so v veliki naivnosti širili neko idejo o božjem ljudstvu, ki je razdeljeno in raztreseno, pa jo pastir zopet zbira v skupni hlev... ob vsem tem pa dobesedno čofnili v katoliški fundamentalizem. Da je to res, vidimo danes na Kosovu. Albanci so v glavnem muslimani ali pa katoličani. Muslimanski Albanci prezirajo katoliške Albance in jih imajo za manjvredne, ali celo za neke izdajalce, ker so se odpovedali islamu. Tako smo priča odseljevanju prav teh katoliških Albancev kot tudi katoličanov, ki so po narodnosti Hrvatje. Veliko jih zapušča domove, niti jih ne prodajajo, ker jih nihče več ne kupuje, saj se muslimani zavedajo, da bodo prej ali slej njihovi.

Ob koncu še vprašanje: »Kdo torej neti požar in pokončuje Bosno?« »Evropa, ki stoji ob strani? — Ne, pač pa trojni verski fundamentalizem, ker si nekateri na istem prostoru zamišljajo svojo religiozno samostojno državno tvorbo brez upoštevanja zgodovinske in kulturne različnosti, ki je specifična za ta predel Balkana. V ozadju pa je tudi strah pred islamizacijo Evrope. Vsaj nekatere zahodnoevropske države se zavedajo, da so o tem začele prepozno razmišljati. V kolikor se bo islam razbohotil tudi med njimi, se bo spremenila njihova kultura, gospodarstvo, pa tudi nacionalna zavest. Z islamom Evropa ne bo več to, kar je bila, kot tudi Slovenija že ni več to, kar je bila pred vdorom beguncev. Krute, pa vendar resnične resničnosti, ki pa se jih ne želimo in vendar so!

(Konec)